

Γλωσσική πολιτική

Στο πλαίσιο των προσπαθειών της για προώθηση της κινητικότητας και της διαπολιτισμικής κατανόησης, η ΕΕ έχει ορίσει ως σημαντική προτεραιότητα την εκμάθηση γλωσσών και χρηματοδοτεί πολυάριθμα προγράμματα και έργα στον τομέα αυτό. Κατά την άποψη της ΕΕ, η πολυγλωσσία αποτελεί σημαντικό στοιχείο της ευρωπαϊκής ανταγωνιστικότητας. Κατά συνέπεια, ένας από τους στόχους της γλωσσικής πολιτικής της ΕΕ είναι το να κατέχει κάθε ευρωπαίος πολίτης δύο ακόμα γλώσσες εκτός από τη μητρική του.

Νομική βάση

Στην Ευρώπη η γλωσσική πολυμορφία αποτελεί δεδομένο της καθημερινής ζωής. Οι γλώσσες αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της ευρωπαϊκής ταυτότητας και την πιο άμεση έκφραση του πολιτισμού. Σε μια ΕΕ που θεμελιώθηκε πάνω στο σύνθημα «Ενωμένη στην πολυμορφία», η ικανότητα επικοινωνίας σε πολλές γλώσσες είναι ένα σημαντικό αγαθό για πρόσωπα, οργανισμούς και επιχειρήσεις. Οι γλώσσες όχι μόνο διαδραματίζουν βασικό ρόλο στην καθημερινή ζωή της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά είναι επίσης θεμελιώδους σημασίας για τον σεβασμό της πολιτισμικής και γλωσσικής πολυμορφίας της ΕΕ.

Ο σεβασμός της γλωσσικής πολυμορφίας αποτελεί θεμελιώδη αξία της ΕΕ, όπως ακριβώς και ο σεβασμός της προσωπικότητας και η ανοικτή στάση προς άλλους πολιτισμούς. Το στοιχείο αυτό ενσωματώθηκε στο προοίμιο της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, το οποίο αναφέρεται στην έμπνευση «από την πολιτιστική, τη θρησκευτική και την ανθρωπιστική κληρονομιά της Ευρώπης» και στην επιβεβαίωση της προσήλωσης «στις αρχές της ελευθερίας, της δημοκρατίας και του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων». Στο άρθρο 2 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ) δίνεται μεγάλη σημασία στον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την κατάργηση των διακρίσεων, ενώ το άρθρο 3 ορίζει ότι η ΕΕ «σέβεται τον πλούτο της πολιτιστικής και γλωσσικής της πολυμορφίας». Το άρθρο 165 παράγραφος 2 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης τονίζει με έμφαση ότι «Η δράση της Ένωσης έχει ως στόχο να αναπτύσσει την ευρωπαϊκή διάσταση της παιδείας, μέσω ιδίως της εκμάθησης και της διάδοσης των γλωσσών των κρατών μελών», με απόλυτο σεβασμό στην πολυμορφία των πολιτισμών και των γλωσσών (άρθρο 165 παράγραφος 1 ΣΛΕΕ).

Ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ, που εγκρίθηκε το 2000 και καθίσταται νομικά δεσμευτικός μέσω της συνθήκης της Λισαβόνας, απαγορεύει κάθε διάκριση λόγω γλώσσας (άρθρο 21) και προβλέπει την υποχρέωση της Ένωσης να σέβεται τη γλωσσική πολυμορφία (άρθρο 22).

Ο πρώτος κανονισμός, του 1958, με τον οποίο καθορίζεται το γλωσσικό καθεστώς της άλλοτε Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας^[1] έχει τροποποιηθεί μετά τις διαδοχικές προσχωρήσεις

[1] ΕΕ L 17 της 6.10.1958, σ. 385.

χωρών στην ΕΕ και ορίζει τις επίσημες γλώσσες της ΕΕ^[2], μαζί με το άρθρο 55 παράγραφος 1 ΣΕΕ. Κάθε πολίτης της Ένωσης έχει το δικαίωμα να απευθύνεται γραπτώς σε οποιοδήποτε από τα θεσμικά ή λοιπά όργανα της ΕΕ σε μία από αυτές τις γλώσσες και να παίρνει απάντηση στην ίδια γλώσσα, σύμφωνα με το άρθρο 24 ΣΛΕΕ.

Στόχοι

Η γλωσσική πολιτική της ΕΕ βασίζεται στον σεβασμό της γλωσσικής πολυμορφίας σε όλα τα κράτη μέλη και στη δημιουργία ενός διαπολιτισμικού διαλόγου σε όλη την ΕΕ. Προκειμένου να τεθεί σε εφαρμογή ο αμοιβαίος σεβασμός, η ΕΕ προωθεί τη διδασκαλία και την εκμάθηση ξένων γλωσσών και την κινητικότητα των πολιτών μέσω ειδικών προγραμμάτων για την εκπαίδευση και την επαγγελματική κατάρτιση. Η γνώση ξένων γλωσσών θεωρείται μία από τις βασικές δεξιότητες που χρειάζεται να αποκτήσει κάθε πολίτης της ΕΕ προκειμένου να βελτιώσει τις ευκαιρίες του στους τομείς της εκπαίδευσης και της απασχόλησης. Ως εκ τούτου, η ΕΕ υποστηρίζει την ιδέα ότι κάθε πολίτης θα πρέπει να κατέχει δύο γλώσσες επιπλέον της μητρικής του ([COM\(2008\)0566](#)). Η ΕΕ συνεργάζεται επίσης με τα κράτη μέλη για την προστασία των μειονοτήτων, με βάση τον Ευρωπαϊκό Χάρτη του Συμβουλίου της Ευρώπης για τις περιφερειακές ή μειονοτικές γλώσσες.

Το στρατηγικό πλαίσιο «Εκπαίδευση και Κατάρτιση 2020» θεωρεί τις γλώσσες ως μία από τις βασικές δεξιότητες στον τομέα της εκπαίδευσης, σύμφωνα με τα συμπεράσματα του Συμβουλίου, της 20ής Μαΐου 2014, σχετικά με την πολυγλωσσία και την ανάπτυξη γλωσσικών δεξιοτήτων^[3].

Επιπλέον, η 26η Σεπτεμβρίου εορτάζεται ως η ευρωπαϊκή ημέρα των γλωσσών από το 2001, έτσι ώστε να προβάλλεται η ευρεία ποικιλία γλωσσών στην Ευρώπη.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έχει εγκρίνει μια πλήρως πολυγλωσσική γλωσσική πολιτική, πράγμα που σημαίνει ότι όλες οι γλώσσες της ΕΕ είναι εξίσου σημαντικές. Όλα τα κοινοβουλευτικά έγγραφα μεταφράζονται σε όλες τις επίσημες γλώσσες και όλα τα μέλη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου έχουν το δικαίωμα να εκφράζονται στην γλώσσα της επιλογής τους.

Επιτεύγματα

A. Η εξέλιξη των πολιτικών και η στήριξη της έρευνας σχετικά με τις γλώσσες

1. Προστασία των μειονοτικών γλωσσών

Το 2013 το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενέκρινε ψήφισμα σχετικά με τις ευρωπαϊκές γλώσσες που απειλούνται με εξαφάνιση και τη γλωσσική πολυμορφία στην Ευρωπαϊκή Ένωση^[4], στο οποίο καλούσε τα κράτη μέλη να δώσουν περισσότερη προσοχή στις απειλούμενες ευρωπαϊκές γλώσσες και να δεσμευτούν ολόψυχα στην προστασία και στην προώθηση της πολυμορφίας της γλωσσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της Ένωσης. Το ψήφισμα αυτό αποτελεί συνέχεια ενός ψηφίσματος του Κοινοβουλίου σχετικά με τις περιφερειακές ή λιγότερο χρησιμοποιούμενες ευρωπαϊκές γλώσσες^[5] και σχετικού ψηφίσματος του Συμβουλίου για την προώθηση της γλωσσικής πολυμορφίας και της εκμάθησης γλωσσών^[6], ενώ ακολούθησαν διάφορα σχέδια δράσης και στρατηγικές πλαίσια που καθορίστηκαν από την Επιτροπή, για

[2] Οι 24 επίσημες γλώσσες της ΕΕ είναι οι εξής: αγγλική, βουλγαρική, γαλλική, γερμανική, δανική, ελληνική, εσθονική, ιρλανδική, ισπανική, ιταλική, κροατική, λετονική, λιθουανική, μαλτέζικη, ολλανδική, ουγγρική, πολωνική, πορτογαλική, ρουμανική, σλοβακική, σλοβενική, σουηδική, τσεχική και φινλανδική.

[3] ΕΕ C 183 της 14.6.2013, σ. 26.

[4] ΕΕ C 93 της 9.3.2016, σ. 52.

[5] ΕΕ C 76 E της 25.03.2004, σ. 374.

[6] ΕΕ C 50 της 23.02.2002, σ. 1.

την προώθηση της εκμάθησης γλωσσών και της γλωσσικής πολυμορφίας ([COM\(2003\)0449](#)·[COM\(2005\)0596](#)).

2. Συγκρισιμότητα στοιχείων για τις γλωσσικές γνώσεις

Το 2005, η Επιτροπή δημοσίευσε ανακοίνωση προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο σχετικά με τον ευρωπαϊκό δείκτη γλωσσικών γνώσεων ([COM\(2005\)0356](#)), ένα μέσο για τη μέτρηση της συνολικής γλωσσικής επάρκειας σε όλα τα κράτη μέλη. Το σχετικό πλαίσιο ορίστηκε στην ανακοίνωση που ενέκρινε η Επιτροπή στις 13 Απριλίου 2007 ([COM\(2007\)0184](#)). Σύμφωνα με την ανακοίνωση της Επιτροπής που εκδόθηκε το 2005, «στόχος του δείκτη είναι η μέτρηση της συνολικής γλωσσικής επάρκειας σε όλα τα κράτη μέλη». Ο δείκτης αυτός θα βοηθήσει επίσης να εξακριβωθεί κατά πόσο λειτουργούν τα μέτρα που έχουν ληφθεί για την επίτευξη του τύπου «μητρική γλώσσα + δύο», χάρη σε συγκρίσιμα στοιχεία σχετικά με τις γλωσσικές γνώσεις σε όλα τα κράτη μέλη. Συστήθηκε ένα συμβουλευτικό όργανο, το οποίο υπέβαλε τα αποτελέσματα μιας πρώτης μελέτης το 2011, που καταδεικνύουν την ανάγκη για καλύτερη εφαρμογή της στρατηγικής εκμάθησης γλωσσών στα σχολεία.

3. ECML και Mercator

Η ΕΕ στηρίζει δύο κέντρα έρευνας για τις γλώσσες, το Ευρωπαϊκό Κέντρο Σύγχρονων Γλωσσών (ECML) και το Ευρωπαϊκό Κέντρο Ερευνών για την πολυγλωσσία και τη γλωσσική μάθηση (Mercator). Το ECML ενθαρρύνει την αριστεία και την καινοτομία στη γλωσσική διδασκαλία και βοηθά τους Ευρωπαίους να μαθαίνουν γλώσσες πιο αποτελεσματικά. Κύριοι στόχοι του Κέντρου είναι να βοηθήσει τα κράτη μέλη να εφαρμόζουν αποτελεσματικές πολιτικές διδασκαλίας γλωσσών με έμφαση στην εκμάθηση και τη διδασκαλία γλωσσών, την προώθηση του διαλόγου και της ανταλλαγής βέλτιστων πρακτικών, καθώς και με τη στήριξη των δικτύων και ερευνητικών έργων που σχετίζονται με το πρόγραμμα. Το Mercator είναι τμήμα ενός δικτύου πέντε κέντρων ερευνών και τεκμηρίωσης που ειδικεύονται στις περιφερειακές και μειονοτικές γλώσσες στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

4. Ευρωπαϊκό Μάστερ στη Μετάφραση

Το Ευρωπαϊκό Μάστερ στη Μετάφραση (EMT) είναι ένα σήμα ποιότητας για πανεπιστημιακά προγράμματα μετάφρασης που συμμορφώνονται με τα συμφωνηθέντα επαγγελματικά πρότυπα και τις απαιτήσεις της αγοράς. Ο κύριος στόχος του EMT είναι να βελτιώσει την ποιότητα της κατάρτισης των μεταφραστών και τη δημιουργία ενός «φυτωρίου» ατόμων υψηλών προσόντων που επιθυμούν να εργαστούν ως μεταφραστές στην ΕΕ. Το EMT επιδιώκει να ενισχύσει το κύρος του επαγγέλματος του μεταφραστή στην ΕΕ.

5. MT@EC, η υπηρεσία αυτόματης μετάφρασης

Η υπηρεσία αυτόματης μετάφρασης της Επιτροπής παρέχει τη δυνατότητα γρήγορης εξακρίβωσης του γενικού νοήματος του κειμένου. Η MT@EC μπορεί να χειρίζεται και να μεταφράζει κείμενα και έγγραφα σχετικά με την πολιτική της ΕΕ στις 24 επίσημες γλώσσες της ΕΕ. Η υπηρεσία παρέχεται δωρεάν για τους υπαλλήλους της δημόσιας διοίκησης στα κράτη μέλη της ΕΕ και τις χώρες του ΕΟΧ.

B. Προγράμματα δράσης

1. Πρόγραμμα Erasmus+

Το Erasmus+, το οποίο ξεκίνησε τον Ιανουάριο του 2014, είναι το πρόγραμμα της ΕΕ για την Εκπαίδευση, την Κατάρτιση, τη Νεολαία και τον Αθλητισμό για την περίοδο 2014-2020. Η προώθηση της εκμάθησης γλωσσών και της γλωσσικής πολυμορφίας είναι ένας από τους ειδικούς στόχους του προγράμματος. Σύμφωνα με τον οδηγό του προγράμματος Erasmus +, «στόχος των ευκαιριών που παρέχονται για τη στήριξη της εκμάθησης γλωσσών είναι

να καταστήσουν την κινητικότητα αποδοτικότερη και αποτελεσματικότερη, να βελτιώσουν τις μαθησιακές επιδόσεις και να συμβάλουν, με τον τρόπο αυτό, στον ειδικό στόχο του Προγράμματος.» (σ. 12). Μέσω της διαδικτυακής γλωσσικής υποστήριξης Erasmus+ (OLS) παρέχεται γλωσσική στήριξη σε συμμετέχοντες σε προγράμματα κινητικότητας προκειμένου να μάθουν τη γλώσσα της χώρας υποδοχής. Το Erasmus+ ενθαρρύνει επίσης τη συνεργασία για καινοτομία και ανταλλαγή ορθών πρακτικών μέσω στρατηγικών εταιρικών σχέσεων στον τομέα της διδασκαλίας και της εκμάθησης γλωσσών. Επιπλέον, χρηματοδότηση για γλωσσική στήριξη μπορεί να παρέχεται, όταν υπάρχει ανάγκη, σε δικαιούχους στρατηγικών εταιρικών σχέσεων οι οποίοι οργανώνουν μακροπρόθεσμες δραστηριότητες εκπαίδευσης και κατάρτισης για μέλη του προσωπικού, εργαζομένους στον τομέα της νεολαίας και εκπαιδευόμενους. Το πρόγραμμα Erasmus+ χρηματοδοτεί επίσης πολυάριθμα σχέδια κάθε χρόνο για την υποστήριξη της διδασκαλίας και της εκμάθησης νοηματικών γλωσσών, καθώς και για την προώθηση της ευαισθητοποίησης σχετικά με τη γλωσσική πολυμορφία και της προστασίας των μειονοτικών γλωσσών.

2. Πρόγραμμα «Δημιουργική Ευρώπη»

Στο πλαίσιο του προγράμματος «Δημιουργική Ευρώπη» παρέχεται υποστήριξη για τη μετάφραση βιβλίων και χειρογράφων μέσω του [υποπρογράμματος «Πολιτισμός»](#).

3. Ευρωπαϊκή Ημέρα των Γλωσσών

Έχοντας ενθαρρυνθεί από την τεράστια επιτυχία του Ευρωπαϊκού Έτους Γλωσσών το 2001, η ΕΕ και το Συμβούλιο της Ευρώπης αποφάσισαν να εορτάζεται η Ευρωπαϊκή Ημέρα των Γλωσσών σε ετήσια βάση στις 26 Σεπτεμβρίου, με κάθε είδους εκδηλώσεις για την προώθηση της εκμάθησης γλωσσών σε όλη την ΕΕ. Η δράση αυτή έχει στόχο να ευαισθητοποιήσει τους πολίτες ως προς τον μεγάλο αριθμό γλωσσών που ομιλούνται στην Ευρώπη και να τους ενθαρρύνει να μάθουν ξένες γλώσσες.

Γ. Βραβεία

1. Ευρωπαϊκό Σήμα Γλωσσών

Το Ευρωπαϊκό Σήμα Γλωσσών είναι ένα βραβείο της Επιτροπής που έχει στόχο να ενθαρρύνει νέες πρωτοβουλίες στη διδασκαλία και την εκμάθηση γλωσσών, να ανταμείψει τις νέες μεθόδους γλωσσικής διδασκαλίας και να προβάλλει περισσότερο τις περιφερειακές και μειονοτικές γλώσσες. Το βραβείο απονέμεται σε σχέδια έργων από τις συμμετέχουσες χώρες για το πλέον καινοτόμο σχέδιο εκμάθησης γλώσσας, το άτομο που σημείωσε τη μεγαλύτερη πρόοδο στην εκμάθηση ξένων γλωσσών και τον καλύτερο καθηγητή ξένων γλωσσών.

2. Juvenes Translatores

Κάθε χρόνο η Επιτροπή απονέμει βραβείο για την καλύτερη μετάφραση από 17χρονο σπουδαστή στα κράτη μέλη. Οι ενδιαφερόμενοι σπουδαστές μπορούν να επιλέξουν να μεταφράσουν από και προς οποιαδήποτε επίσημη γλώσσα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Ο ρόλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου

Στις 19 Νοεμβρίου 2013 το Κοινοβούλιο ενέκρινε τα προγράμματα «Erasmus+» και «Δημιουργική Ευρώπη». Το Κοινοβούλιο πρόσθεσε μια ειδική διάταξη για τον υποτιτλισμό, τη μεταγλώττιση και την ηχητική περιγραφή ευρωπαϊκών ταινιών, που αναμένεται να διευκολύνει την πρόσβαση στα ευρωπαϊκά έργα και τη διασυνοριακή κυκλοφορία τους. Ως συννομοθέτης το Κοινοβούλιο μπορεί να εκπονήσει εκθέσεις ίδιας πρωτοβουλίας για να δώσει ώθηση στην περαιτέρω ανάπτυξη της γλωσσικής πολιτικής στην Ευρώπη. Στο ψήφισμά του της 24ης Μαρτίου 2009 με τίτλο «Πολυγλωσσία: πλεονέκτημα για την Ευρώπη και κοινή

δέσμευση»^[7], το Κοινοβούλιο επαναλάμβανε τη στήριξή του στις πολιτικές της ΕΕ στον τομέα της πολυγλωσσίας και καλούσε την Επιτροπή να εκπονήσει μέτρα που να αποβλέπουν στην αναγνώριση της σημασίας της γλωσσικής πολυμορφίας και την προώθησή της. Το ψήφισμά του σχετικά με τις ευρωπαϊκές γλώσσες που απειλούνται με εξαφάνιση και τη γλωσσική πολυμορφία^[8] απήθυνε έκκληση προς την Επιτροπή και τα κράτη μέλη να υποστηρίξουν τις απειλούμενες γλώσσες.

Στις 23 Νοεμβρίου 2016, το Κοινοβούλιο ενέκρινε ψήφισμα σχετικά με τη νοηματική γλώσσα και τους επαγγελματίες διερμηνείς της νοηματικής γλώσσας^[9], με το οποίο επισημαίνεται ότι οι κωφοί, τυφλοκωφοί και βαρήκοοι πολίτες πρέπει να έχουν πρόσβαση στις ίδιες πληροφορίες και στην ίδια επικοινωνία με τους συμπολίτες τους μέσω της διερμηνείας στη νοηματική γλώσσα, του υποτιτλισμού, της αναγνώρισης ομιλίας και/ή εναλλακτικών μορφών επικοινωνίας, συμπεριλαμβανομένων των διερμηνέων προφορικού λόγου. Στο ψήφισμα αναγνωρίζεται επίσης ότι τα θεσμικά όργανα της ΕΕ παρέχουν ήδη δυνατότητα πρόσβασης σε δημόσιες εκδηλώσεις και σε συνεδριάσεις επιτροπών.

Μελέτη με θέμα «Μειονοτικές Γλώσσες και Παιδείας: Βέλτιστες πρακτικές και παγίδες» ανατέθηκε εκ μέρους της Επιτροπής Πολιτισμού και Παιδείας του Κοινοβουλίου, δημοσιεύθηκε στις αρχές του 2017 και ερευνά την κατάσταση των μειονοτικών γλωσσών στην παιδεία, σε 13 κατά περίπτωση μελέτες.

Κατά το δεύτερο εξάμηνο του 2017 και στις αρχές του 2018, η κοινοβουλευτική Επιτροπή Πολιτισμού και Παιδείας θα ασχοληθεί με μια έκθεση πρωτοβουλίας με τίτλο «Language equality in the digital age — towards a Human Language project» (Γλωσσικές ισότητες στην ψηφιακή εποχή — σχέδιο προς την κατεύθυνση μιας ανθρώπινης γλώσσας), επί τη βάση [μελέτης](#) με τον ίδιο τίτλο, που καταρτίστηκε κατόπιν αιτήματος της Ομάδας Αξιολόγησης Επιστημονικών και Τεχνολογικών Επιλογών του Κοινοβουλίου.

Michaela Franke
09/2017

[7]EE C 117 E της 6.5.2010, σ. 59.

[8]EE C 93 της 9.3.2016, σ. 52.

[9]Κείμενα που εγκρίθηκαν, [P8_TA\(2016\)0442](#).